

Pohjoismainen yhteistyö on paperitiikeri vain pinnalta katsottuna

ARTIKKELI JULKAISTIIN HUFVUDSTADSBLADET -LEHDESSÄ 8. SYYSKUUTA 2017.

Kirjoittanut: Kjell Skoglund. Kääntänyt: Martin von Pfaler

On tullut aika siirtää keskustelun painopiste tähän mennessä tehtyihin, elinkeinoelämän aikaansaamiin saavutuksiin. Olemme viennistä riippuvaisia maita, ja sellaisina meidän tulisi puhua yhteiseen, pohjoismaiseen ääneen globaaleilla areenoilla.

Kysymys pohjoismaiden välisestä yhteistyöstä, tai sen puuttumisesta, on säännöllisesti keskustelun aiheena eri näkökohdista katsottuna. Yleinen vaikutelma näyttää olevan, että poliittisesti nimitetyt instituutiot ovat menettäneet merkityksensä, koska niiden kautta saavutetut konkreettiset ja näkyvät tulokset ovat viime vuosikymmenien aikana olleet hyvin vähäisiä. Useimmat ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että pohjoismainen elinkeinoelämä on integroitunut lähemmin kuin koskaan ennen, fuusioiden, yritysostojen ja yritysten välisten kumppanuuksien ansiosta.

Todetkaamme ensin tosiseikka: Pohjoismaiden neuvostolla ja Pohjoismaiden ministerineuvostolla ei ole tarpeeksi voimaa ajaa kansalaisten arkielämään konkreettisesti vaikuttavia uudistuksia. Pohjoismaiden kansalaisille yhteiset henkilötunnukset tai sähköiset henkilötodistukset voisivat esimerkiksi ratkaista monta käytännön ongelmaa niille, jotka ovat valinneet työskennellä muissa Pohjoismaissa. Yhdelläkään pohjoismaisella instituutiolla ei kuitenkaan ole käytettävissään tämän tason uudistuksiin vaadittavia työkaluja. Rajan ylittäviä uudistuksia hidastaa myös se, että jokaisessa yksittäisessä asiassa eniten päätösvaltaa on vähiten uudistus halua omaavalla Pohjoismaalla. Jokaisella maalla on siis käytännössä veto-oikeus.

Pohjoismaisen yhteistyön hylkääminen pelkästään suurten uudistusten puuttumisen perusteella on silti epäoikeudenmukaista. Useita pieniä edistysaskelia on otettu ja monta lupaavaa aloitetta on valmisteltavana. Esimerkkinä Pohjoismaiden rajaesteneuvosto käy joka vuosi läpi kymmenen lakipykälää, jotka aiheuttavat vaikeuksia maiden välillä muuttaville tai muissa Pohjoismaissa toimiville yksityishenkilöille ja yrityksille. Ongelmana on vain se, että uusia rajaesteitä ilmestyy nopeammin kuin niitä ehditään selvittää.

Onnistuneet uudistukset johtavat mediassa harvoin suuriin otsikoihin. Yhtenä syynä siihen on, etteivät pohjoismaiset yhteistyöinstituutiot ole onnistuneet luomaan todelliselle edistystyölle tarpeeksi näkyvyyttä. Toinen mahdollinen selitys on, että pohjoismainen yhteistyö usein nähdään itsestään selvänä ja että se siksi tuskin herättää suurta kiinnostusta medioiden tai kansalaisten keskuudessa.

Yksityisen sektorin päätöksentekoa ei sido samanlainen jäykkyys kuin julkisella sektorilla. Siksi pohjoismaisen elinkeinoelämän integraatio onkin edennyt huomattavasti nopeampaa vauhtia käytännöllisten, synergiseen tasapainoon ja suurempiin markkinaosuuksiin tähtäävien päätösten vauhdittamana. Suomalaisen Meritan ja ruotsalaisen Nordbankenin välinen fuusio kaksikymmentä vuotta sitten oli lähtölaukaus pitkälle, suurten, ensi sijassa suomalaisten ja ruotsalaisten, yritysten yhdistymisen sarjalle.

FINSVE

FINSK-SVENSKA HANDELSKAMMAREN
SUOMALAISSUOMALAINEN KAUPPAKAMARI

<https://www.hbl.fi/artikel/nordiskt-samarbete-en-papperstigen-bara-pa-ytan/>

Sivu 2 (2)

Suomalais-ruotsalaisen kauppakamarin valtuuston puheenjohtaja Jacob Wallenberg kuvasi osuvasti Suomen ja Ruotsin välistä suhdetta ”Suomi ja Ruotsi, yhdessä kohti tulevaisuutta” -seminaarissa pitämässään puheessa Tukholmassa 24. elokuuta: ”Suuri osa yhteistä historiaamme, sekä ennen tasavallan perustamista että sen jälkeen, liittyy kaupankäyntiin, yrittämiseen ja yrittäjyyteen. Usein olemme olleet kilpailijoita. Mutta monesti menestyvät yritykset ovat kasvaneet jalat vankasti kummallakin puolen Itämeren.”

Presidentti Sauli Niinistö totesi puheessaan seminaarissa, että edistymisen perustekijät hyvinvointiyhteiskunnassamme ovat osaaminen, koulutus, tiede ja tutkimus. Presidentti toivoi lähempää yhteistyötä: ”Ei ole itsestäänselvyyttä, että pysymme huipulla. On tärkeää, että maidemme välinen taloudellinen yhteistyö käsittää kaupankäynnin lisäksi myös tutkimuksen, kehityksen ja innovaatiot, jotka mahdollistavat välttämättömän uudistumisen.”

Niinistö korosti myös arktisen alueen merkitystä taloudellisen kasvun ja innovaatioiden mahdollisuutena. Kylmässä ilmastossa toimimisen asiantuntevuudesta on olemassa kysyntää. Niinistön mukaan Suomi ja Ruotsi kykenevät yhdessä kestävästi rakentamaan tulevaisuuden arktista talousaluetta. Niinistö korosti myös arktisen alueen merkitystä kun hän tapasi USA:n presidentti Donald Trumpin äskettäin.

Mikä koskee yrityksiä, koskee myös kansalaisia. Ruotsi on pitkän ja poikkeuksellisen vahvan nousuhdanteensa kautta houkutelut työvoimaa muista Pohjoismaista, ensi sijassa Suomesta ja etenkin suomenruotsalaisten keskuudesta. BKT:ssa laskettuna Ruotsi pelaa toisessa liigassa kuin Suomi, joka vasta nyt on murtaamassa kymmenen vuotta kestäneen taloudellisen seisahduksen. Ei ole epätodennäköistä, että Suomen avainluvut olisivat olleet vahvempia jos Pohjoismaat olisivat olleet lähemmin integroituja, sekä taloudellisesti että poliittisesti.

Kulussien takana tapahtuu juuri nyt paljon. Merenkurkun alueen viranomaiset ja yrittäjät toimivat aktiivisesti päivittäisessä yhteistyössä Pohjanmeren molemmiin puoliin nostakseen alueen yhteistoimintaa. Tavoitteena on

yhteisvoimin vahvistaa Merenkurkun alueen kilpailukykyä valtakuntien rajoista huolimatta. Kyseessä on ainutlaatuisen, raja-alueellinen projekti, jossa elinkeinoelämällä on näkyvä rooli ja jossa kuntien välinen yhteistyö on läheistä.

Pohjola nähdään tänä päivänä yhtenä Euroopan turvallisimmista matkakohteista muun muassa Aasiasta tulevien turistien keskuudessa. Pohjoiskalotin sisäinen yhteistyö on lisännyt taloudellista aktiiviteettia Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosissa. Elinkeinoelämässä yritysostot ja fuusiot jatkuvat. Kun pohjoismaalainen yritys myydään, ostaja on useimmiten yritys toisesta Pohjoismaasta.

Jacob Wallenberg huomautti puheessaan, että Suomen ja Ruotsin tulisi syventää yhteistyötään esimerkiksi metsätutkimuksen, biotekniikan ja life sciencen sektoreilla. Hän korosti myös yhteistyön kehittämisen tarvetta turvallisuuspolitiikan ja puolustusteollisuuden alueilla. Pohjoismaista yhdessä tulee myös painavampi peluri eurooppalaisen ja globaalien tason asioissa: Pohjoismaat muodostavat yhdessä maailman kahdenneksitoista suurimman talousalueen.

Pohjoismaisen yhteistyön ja maidemme välisten rajaesteiden purkamisen kysyntä ei ole koskaan ollut suurempaa. Vientiriippuvaisina maina meidän on voitava myydä tuotteitamme maailman markkinoilla niin vähin estein kuin mahdollista. Vapaakaupalla vaikuttaa juuri nyt olevan enemmän vastustajia kuin tukijoita – kuten monta kertaa aikaisemmin historiassa protektionististen ajatusvirtausten vallitessa.

Ajatellen, kuinka nopeasti tuulen suunta maailmanpolitiikassa muuttuu, on tullut aika siirtää painopiste Pohjoismaiden yhteistyötä koskevassa keskustelussa tähän mennessä tehtyihin saavutuksiin. Haluan tässä esittää konkreettisen ehdotuksen jollekin pohjoismaiselle instituutiolle tai esimerkiksi jollekin ajatushautomolle: Tehkää analyysi siitä, millä tavoin yksityisen sektorin sisäinen integraatio ja yhteistyö on vaikuttanut Pohjoismaihin markkinoina ja alueena. Tuloksen luulisi olevan melko vaikuttava. Faktat tiedossa on helpompi argumentoida syvemmän yhteistyön puolesta myös poliittisella ja hallinnollisella tasolla.

Kjell Skoglund